

POSTANOWIENIE

Dnia 30 listopada 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Hubert Wrzeszcz (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk (sprawozdawca)

SSN Karol Weitz

w sprawie z wniosku (...) Banku R. w upadłości likwidacyjnej w W.
przy uczestnictwie Narodowego Banku Polskiego w W. i "S." Spółki z ograniczoną
odpowiedzialnością Spółki komandytowo-akcyjnej w G.
o wpis w dziale IV księgi wieczystej nr KW (...),
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 30 listopada 2017 r.,
skargi kasacyjnej uczestnika postępowania Narodowego Banku Polskiego w W.
od postanowienia Sądu Okręgowego w S.
z dnia 22 czerwca 2016 r., sygn. akt IV Ca (...),

**uchyla zaskarżone postanowienie, znosi postępowanie przed
sądem odwoławczym i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu
w S. do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W dniu 19 stycznia 2016 r. referendarz Sądowy dokonał przeniesienia hipoteki łącznej do kwoty 3 200 000 zł, ustanowionej pierwotnie na rzecz (...) Banku R. i następnie przeniesionej na rzecz NBP. Hipoteka ta była ustanowiona na nieruchomości wpisanej do księgi wieczystej. Do wniosku o wpis dołączono:

oświadczenie o dokonaniu przelewu wierzytelności wraz z zabezpieczającą ją hipoteką, zgodę na dokonanie wpisu przelewu, notarialne poświadczenie podpisów na oświadczeniu, odpis zawartej w formie pisemnej umowy o przelew wierzytelności na zabezpieczenie.

Skarga zarządcy komisarycznego Banku – wnioskodawcy nie została uwzględniona. Skarżący powoływał się na to, że w dniu 30 grudnia 2015 r. ogłoszona została upadłość banku z możliwością zawarcia układu. Przelew wierzytelności na rzecz NBP nie spowodował wyłączenia wierzytelności z masy upadłości Banku (...) (wnioskodawcy). Postanowieniem z dnia 30 marca 2016 r. Sąd Rejonowy utrzymał w mocy wpis referendarza sądowego. Zdaniem Sądu, scedowana wierzytelność hipoteczna została wyłączona z masy upadłości Banku (...). Złożone do wniosku dokumenty mogły być podstawą wpisu, z tym, że oświadczenie o dokonaniu przelewu Sąd zakwalifikował jako złożone w trybie art. 95 ust. 1 prawa bankowego z 1997 r.

Apelacja syndyka masy upadłości Banku (...) została uwzględniona, ale – jak zaznaczył Sąd Okręgowy – z innych przyczyn niż w niej powołanych. Wskazując na zakres kognicji Sądu Apelacyjnego w postępowaniu wieczystoksięgowym, Sąd Okręgowy stwierdził, że art. 95 prawa bankowego z 1997 r. stanowi przepis szczególny w stosunku do art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz. U. z 2017 r., poz. 1007). Jednocześnie Sąd Okręgowy wyjaśnił, że przedłożone z wnioskiem oświadczenie cedenta o dokonaniu cesji oraz zgoda na dokonanie wpisu przelewu nie zostało zaopatrzone w jakąkolwiek pieczęć Banku, aczkolwiek podpisane zostały przez osoby uprawnione do reprezentowania Banku – cedenta. Dokument obejmujący oświadczenie nie może być podstawą wpisu, bo nie został jednak opatrzony pieczęcią Banku. Warunków formalnych nie spełnia także dokument obejmujący umowę przelewu (art. 31 ust. 1 u.k.w.i.h.), ponieważ brak w nim podpisów notarialnie poświadczonych. Natomiast złożona do akt umowa stanowi odpis zawartej umowy w formie pisemnej o przelew wierzytelności na zabezpieczenie, którego odpis z oryginałem (a nie podpisy) zostały poświadczane przez notariusza.

W skardze kasacyjnej NBP podniesiono zarzuty naruszenia art. 95 ust. 1 - 5 prawa bankowego z 1997 r. art. 31 ust. 1 u.k.w.i.h., art. 32 ust. 1 zd. 2 w zw. ze zd. 1 u.k.w.i.h., art. 511 k.c., art. 626⁸ § 2 k.p.c. w zw. z art. 728 § 2 k.p.c.

Skarżący domagał się uchylenia zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie postanowienia i dokonanie wpisu zgodnie z wnioskiem.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Z akt sprawy wynika, że w dniu 30 grudnia 2015 r. ogłoszono upadłość (...) Banku R. z możliwością zawarcia układu (k. (...) akt sprawy). Jednocześnie wyznaczono zarządcę upadłego i kuratora do reprezentowania Banku w postępowaniu upadłościowym (postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 30 grudnia 2015 r.; art. 429 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r.; Dz. U. Nr 60, poz. 535 ze zm.; cyt. dalej jako „p.u.n.” i art. 449 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. – prawo restrukturyzacyjne Dz. U. z 2017 r. Nr 1508).

Jeszcze przed wniesieniem apelacji od postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 30 marca 2016, utrzymującego w mocy wpis referendarza sądowego (k. (...) akt sprawy), postanowieniem z dnia 22 lutego 2016 r. zmieniono sposób prowadzenia postępowania upadłościowego (...) Banku R. (w upadłości układowej), odwołano zarządcę masy upadłości i ustanowiono syndyka masy upadłości (k. 928 akt sprawy). Apelację od postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 30 marca 2016 r. złożył już syndyk upadłości. Skargę kasacyjną od postanowienia Sądu drugiej instancji złożył uczestnik postępowania – NBP (nabywca wierzytelności hipotecznej).

W rozpoznawanej sprawie wieczystoksięgowej o wpis przeniesienia hipoteki łącznej podstawowe znaczenie ma kwestia właściwej reprezentacji Banku cedenta. Z treści postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 22 czerwca 2016 r. wynika, że Sąd ten potraktował upadły Bank jako wnioskodawcę, który także wniósł skutecznie apelację od postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 30 marca 2016 r. Tymczasem po ogłoszeniu upadłości (także banku) postępowanie sądowe (w tym też wieczystoksięgowe) dotyczące masy upadłości może być wszczęte i prowadzone wyłącznie przeciwko niemu (art. 144 ust. 1 p.u.n.; uchwała Sądu Najwyższego z

dnia 18 maja 2017 r., III CZP 6/17, nie publ.). Z treści zaskarżonego postanowienia Sądu Okręgowego nie wynika wprost, że obecne postępowanie wieczystoksięgowe nie dotyczy masy upadłości Banku – cedenta w rozumieniu tego przepisu, co wskazywałoby na wyłączność legitymacji formalnej syndyka. Syndyk zatem nie może występować jedynie w roli reprezentanta upadłego Banku, na co wskazuje przebieg postępowania odwoławczego i sentencja zaskarżonego skargą kasacyjną postanowienia. Należy przypomnieć, że skutki prawne ogłoszenia upadłości banku w zakresie jego reprezentacji w postępowaniu cywilnym unormowano de lege lata w sposób szczególny, odmienny od reguł obowiązujących w odniesieniu do innych osób prawnych. Nie ma przy tym znaczenia status prawno – organizacyjny upadłego banku (spółdzielnia lub spółka akcyjna). W wyniku ogłoszenia upadłości banku – inaczej niż w odniesieniu do innych osób prawnych – dochodzi do definitywnego rozwiązania organów zarządzających bankiem i organów nadzorczych, a nie tylko do utraty (lub ograniczenia) ich niektórych kompetencji (por. art. 144 ust. 1, art. 145 prawa bankowego z 1997 r.; art. 433 p.u.n.). Dlatego właśnie Sąd ustanawia kuratora do reprezentowania banku w postępowaniu upadłościowym (art. 429 § 3 p.u.n.).

W związku z tym, że syndyk nie mógł w obecnym postępowaniu występować jedynie w roli podmiotu reprezentującego upadły Bank (potraktowany przez Sąd Okręgowy jako wnioskodawcę o wpis przeniesienia hipoteki), należało uchylić zaskarżone postanowienie, znieść postępowanie odwoławcze i przekazać sprawę Sadowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania (art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 386 § 2 k.p.c.).

aj

r.g.